

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

5/1988

ISSN 0903-6113

BESÆTTELSE — ADVENT— BEFRIELSE

VI lever under en besættelse. Sådan har vi sagt det mange gange i vor bevægelse, for sådan føler vi det.

Folket besat

Vort folk er besat af åndsradikalismen. Dens kolde ånde isner menneskers hjerter til, så de ikke kan åbne sig for evangeliets glæde. I stedet for troens frugter høster folket nu humanismens golde frugter, som er moralisme og selvretfærdighed.

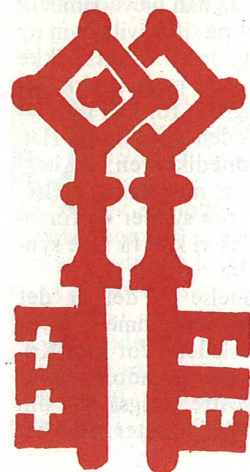
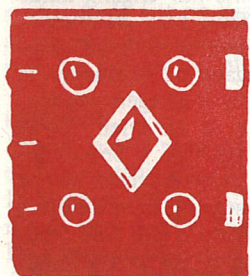
Åndsradikalismen er i familie med farisæismen. Det er den selvsamme storsnudele selvovervurdering, at man sagtens kan undvære Jesus, der ligger til grund for begge fænomener. Bag åndsradikalismens humanisme ligger et overfladisk og poppet menneskesyn, at mennesket har gode muligheder i sig selv, blot disse muligheder frigøres. Når først mennesket er frigjort, hvad al kulturpolitik da går ud på, kan mennesket med egne kræfter frelse sig selv og skabe et jordisk paradys.

Således dynger åndsradikalismen den ene tunge byrde efter den anden på mennesker: du skal mene sådan og sådan, du skal have den rette livsstil og gøre sådan og sådan — og ve den arme djævel, der ikke makker ret. Ham rammer den moralske forargelse og fordømmelse, som pisker ham fremad på de retfærdige meningers og gerningers vej. Derfor søger så mange mennesker. Åndsradikalismen er ligesom farisæismen en religion. Deraf fanatismen.

Kirken besat

Vor kirke er besat af liberalismen. Dens blæst tilsander kirkefolkets øjne, så det ikke længere kan skelne ret fra vrangt, hvorved det kommer stadig længere fra sin vej.

I stedet for sandheden sættes nu mere på magten. Det er ikke så meget, hvad Jesus vil, som hvad der giver pote, giver tilhængere, magt og indflydelse, det kommer an på. På sin vis har den teologiske liberalisme gjort kirken mere »missionsk« i betydningen: interesseret i at vinde tilhængere. Uden folket bag sig, ingen magt og indflydelse. Derfor gælder det om at tilpasse kirkens tro og lære til folkeflertallets



yndlingsopfattelser, så man ikke støder folket bort.

Den teologiske liberalisme er i familie med åndsradikalismen. Begge er rationallistiske, dennesidige og menneskecentrerede i modsætning til kristendommen, som er Gud-centreret. Af samme grund bliver liberalismen også moralistisk og kan gå hånd i hånd med åndsradikalismen. Kirken skal godtgøre sin eksistensberettigelse — ikke ved ordets forkyndelse og sakramenternes forvaltning til frelse for mennesker — men ved socialt, fredspolitisk og befrielsespolitisk engagement. Hvis den ikke gør det, kan man slå den i hovedet med næstekærlighedsbudet og blive forarget. I det hele taget er »kærligheden» et vidunderligt middel til at banke andre på plads med. Vil du have ret, skal du blot påstå, at dit standpunkt er kærligst. Men sådan noget har bare intet med kristendom at gøre. Det er ikke ved kærlighedsgerninger, at mennesker frelses, men ved tro på Herren Jesus Kristus.

Livet under besættelsen

Det er under denne besættelse, vi skal leve livet. Kan være, vi stønner og lider under fjendehærens støvletramp. Kan være, vi længes efter bedre tider: Om Gud dog blot havde ladet os leve før denne tid — eller efter den! Om Gud dog blot havde givet os bedre og større spørgsmål at slås for! Det er svært at fremstå som forstokket og hårdhjertet, når vi afviser fraskiltelse, kvinders ordination, druesaft ved nadveren og alle disse ulidelige spørgsmål, som vi udsættes for den ene gang efter den anden.

Og dog er det denne virkelighed, vi skal leve under. Det er her, vi er sat; det er denne tid, der er vor. Vi må lære at se virkeligheden i øjnene og ikke flygte fra den. Denne besatte verden, vi lever i, er nemlig også Guds verden, og denne besatte tid er også nådens tid. Derfor er det til at holde ud.

Advent betyder komme — Herrens komme. Gud kommer for at være hos os, for at beskytte og værne os og for at

give os mod og håb i vort liv på denne besatte jord og i denne besatte tid. Han kommer i Jesus Kristus. Den engelske forfatter C. S. Lewis har engang kaldt inkarnationen, at Gud blev menneske, for en invasion — ligesom da de allierede i 1944 gjorde landgang på Normandiets kyst. Gud invaderer sin egen verden, som er blevet besat af djævelen, for at tilbageerobre den og tage i besiddelse igen. Han opretter et brohoved. Det er dér, hvor Jesus Kristus og hans disciple, kirken, er. Herfra sender han sine tropper ud som sabotører for at ødelægge djævelens bastioner og som soldater for at tilbageerobre sin verden bid for bid. De må regelmæssigt vende tilbage til brohovedet for at blive forbundet og plejet, få nye forsyninger af proviant og våben og få indgydt nyt håb og mod.

Ja, alt dette betyder inkarnationen — at Gud blev menneske! Vi skal derfor ikke tabe modet. Det er blevet D-dag! Det er blevet advent! Sejren er vis! Hvis vi taber modet i kampen, hvis vi synes, det hele er håbløst og fortvivlet, er der kun ét at gøre: omgående vende tilbage til brohovedet, til Jesus Kristus, der er samlet med sin menighed i sin kirke. Måske er vi blevet så sårede, at vi ikke straks skal ud i kamp igen, men blive hjemme i Faderhuset og trøstes af Guds Ord.

Det er alligevel nådens tid! Jesus holdt det alligevel ikke for et røvet bytte at være Gud lig, så han blev i Himlen, men han gav afkald på sit privilegium og blev mennesker lig. Jesus er altså ikke bare smukke ord, men jordisk virkelighed, dødelig virkelighed, for han blev lydigt til døden, ja døden på et kors. Han er ikke bare moralprædikanten, der lægger nye byrder på os, men han er frelseren, der døde for vore synder og forsonede os med Gud, så vi kan få vore synders nådige forladelse.

Syndernes forladelse — det er det mest centrale i kristendommen! Hvor der er syndernes forladelse for Jesu Kristi skyld, dér er sand kristendom, dér er kristne brødre og søstre — også selv om vi må skilles på andre punkter. For her

indrømmes egen synd og skyld og Guds suverænit. Her fratages mennesket sin selvtilstrækkelighed, og æren og herligheden gives til Gud. Kun her kan mennesket ånde frit og kaste alle de lænker af sig, som åndsradikalismen og liberalismen har bundet det med.

Befrielsen

Julenat havde vi advent første gang. Den er forudsætningen for al senere advent. Den anden advent oplever vi hver dag, når vi samles med Jesu Kristi menighed. Da kommer han og er lyslevende til stede i sit ord og i den hellige nadver. Her har vi pantet på hans endelige sejr. Her og kun her tages al vort mismod fra os. Åndsradikalismen og liberalismen har tabt. Det, vi oplever, er bare tabernes skryden. Kristendom er ikke — som besættelsesmagterne gerne vil forlede os til at tro — en forbedring af verden, men ganske enkelt mod og håb, så vi kan udholde denne besatte verden og dens ondskab. Vi hverken kan eller skal afskaffe

verdens ondskab. Vi skal bare holde den ud i sikker tillid til, at Gud har besejret den ved sit første komme, og så skal vi tålmodigt vente på Herrens tredje og sidste komme, hvor befrielsens time endelig vil slå, når denne verden forgår, og Gud skaber en ny himmel og en ny jord.

Indtil da skal vi være tro mod vor Herre. Vi tilhører ham med hud og hår og er taget i tjeneste af ham. Vor tjeneste består i — både for lægfolk og præster — at indgyde alle trætte og tyngede mennesker håb ved at henvise til, at Kristus er kommet og har vundet os syndernes forladelse, liv og salighed, at han stadig kommer med nåde til sin menighed, og at han ved sit tredje komme vil tilintetgøre alle besættelsesmagter. Vor tjeneste som kristne består i at prædike evangelium til tro. Det er faktisk det eneste, vi skal være optaget af, og så lade alle bekymringer fare.

Olav Fog

D. KONSTANTINOV: »STATIONS OF THE CROSS. THE RUSSIAN-ORTHODOX CHURCH 1970-1980»

DEN russisk-orthodokse præst Dmitrij Konstantinov udgav i 1984 en bog: »Stations of the Cross». I bogen beskriver han den russisk-orthodokse kirkes situation i Sovjetunionen i perioden 1970-80. Det er et stykke kirkehistorie, som ikke er så kendt i vesten, men som ikke kan undværes i en samlet beskrivelse af det 20. århundredes kirkehistorie. D. Konstantinov var præst i Sovjet i 30-erne, som udviste den hårdeste forfølgelse af den russiske kirke nogensinde. Selv fun-

gerede forfatteren som præst i den halvt underjordiske kirke. I 30-erne blev der lukket mange kirker; Stalin brugte kampen mod kirken i sin tvangskollektivisering af landbruget efter 20-ernes NEP-periode, og i sin kamp mod indbildte og reelle fjender og modstandere. Man regner med, at der i slutningen af 30-erne var 500(!) fungerende kirker tilbage i Sovjetunionen (mod ca. 54.000 før 1917).

Under 2. verdenskrig (den store fædrelandskrig) fik kirken betydeligt friere

forhold. Da kunne Stalin nemlig bruge den i kampen mod tyskerne; kirken skulle være med til at indgyde befolkningen den patriotiske ånd (en indrømmelse af at kirken stadigvæk havde tag i store dele af befolkningen). Der blev genåbnet tusindvis af kirker (ca. 22.000 i 1957), og patriarkatet kunne igen fungere.

Paradoksalt nok blev den ellers liberalt indstillede Khrushchtsjov eksponenten for en ny hård linie mod kirken. Tusinder af kirker blev igen lukket og præsteuddannelsessteder ligeledes. Idag uddannes der præster tre steder: Moskva (Zagorsk)-Leningrad-Odessa (præsteseminarier) og på to akademier: Moskva-Leningrad (teologisk overbygningsuddannelse). På nuværende tidspunkt svinger beregningen af antallet af åbne kirker fra 3.000 til ca. 8.000. Materiale om dette er meget svært at opnå. I det hele taget er kirkelig statistik i Sovjetunionen så godt som ukendt. Yderligere må det tages i betragtning, at kirkerne i brug sættes i tre kategorier: åbne, halvt åbne, næsten lukkede kirker.

Konstantinov beskriver situationen i 70-erne og blotlægger det groteske forhold, at lokale partifunktionærer ustraffet bryder sovjetisk lov om frihed for samvittighed og religiøs kultus. Man benytter »gummiparagraffen» om antisovjetisk virksomhed. Klager til de øverste myndigheder over chikaner og forfølgelser hjælper ikke eller kun meget sjældent. Patriarken og biskopperne sidder magtesløse, selvom Konstantinov vover den påstand, at de fleste af dem med et par få hæderlige undtagelser spiller med på myndighedernes spil for at få fred. I det spørgsmål går han ud fra den nyligt løsladte, forkætrede ortodokse præst Gleb Jakunin, som i 1979 i et stærkt og bevægende skrift kom med en stærk appel til de kirkelige myndigheder i spørgsmålet om de troendes situation. Han siger, at de kirkelige myndigheder sidder som fanger i et gyldent bur, mens de troende råber om hjælp. Men måske sidder de som fuglen i det gyldne bur og

længes efter friheden!

Der er tale om en ateistisk stats tryk mod de troendes kirke, og derfor bliver det en åndernes kamp, hvor den ene part med åndelig vold og fysisk chikane søger at udrydde den anden part. At forfølgelsen strider mod sovjetisk lovgivning er evident, men den ateistiske stat er fanget dels af sin egen voldsomme retorik og propaganda dels af sine egne handlinger med historiske rødder i Stalinperiodens værste terror. Men kampen og forfølgelsen har gjort kirken til en martyrkirke.

Chikanerne har forskellig karakter. Det kan være f.eks. bureaukratiske forviklinger ved køb af reparationsmidler til vedligeholdelsen af kirkerne; det kan være åndelig terror mod folk i en landsby, der ønsker at genåbne en kirke. Det kan være forfølgelser og fængslinger, særligt af medlemmer af de ikke-registrerede kirker. Men hvadenten de er registrerede eller ikke-registrerede: de kristne kirkesamfund bliver undertrykt og presset, fordi en militant ateistisk ideologi ikke tåler en kirke, en ideologi, der i den grad taler til masser af mennesker. Det er åbenbart tilfældet i Sovjetunionen. Ateismen har gjort mange mennesker frustrerede og usikre, fordi den ikke fylder livet med noget, og fordi den ateistiske propaganda rent ud sagt altid har været enten for naiv eller for grovkornet. Desuden er mange vidner til, hvordan de troende med udholdenhed bærer deres tunge lod at være under pres for deres tros skyld. En undersøgelse (en af de meget få) afslørede for nogle år siden, at mange russere var af den mening, at kristentroen havde noget at give, når døden kommer, som den ateistiske ideologi ikke formåede at give.

I den sidste del af bogen er der gengivet to skrifter. Det ene er det for omtalte åbne brev fra præsten Gleb Jakunin, og det andet er fra biskop Fjodisij af Poltava og Kremenichug stilet til den daværende sovjetiske leder Brezhnev (1977). I brevet omtaler biskoppen åbent nogle eklatante brud på sovjetisk

lov begået af lokale partifunktionærer i kampen mod kirken, og han påpegede ligeledes voldsomme chikaner mod kristne både af bureaukratisk og af fysisk karakter, og viser i brevet, at klager yderst sjældent fik følger for lovbrøderen. Han slutter brevet med at sige, at ligesom det er unaturligt at sager for kommunister skulle afgøres af ikke-kommunister, ligeså unaturligt er det, at de troendes sager afgøres af ikke-troende, især af lokale funktionærer!

Bogen giver et billede af en kirke i et babylonsk fangenskab, men den giver

også et billede af en voldsomt spirende kristen vækkelse med en deraf følgende kirkelig nybesindelse. Den giver stof til eftertanke! Den kalder på forbøn for de forfulgte! Den kan imidlertid også vække til eftertanke om vesterlandenes kirkers situation. Hvor frie er kirkerne her? Er der ikke også her tale om en form for babylonsk fangenskab, trods den megen tale om frihed? Det spørgsmål er nok værd at gennemtænke.

H. J. Thorsgaard Mortensen

TIL FOLKEKIRKENS PRIS

Mel: Hvad var det dog der skete med
Den blå Anemone...

1. Vi Folkekirken lover;
den er et kært og gammelt hus,
og intet væsen vover
at synke den i grus.
Om verden står i brand og bål
og drukner sig i skrig og skral,
så sætter vi os sammen
og får i fryd og gammen
en nåde uden mål.
2. Vi Folkekirken priser
som et vel-ordnet anarki;
og faktisk det sig viser
at virke godt, fordi
en præst ka' præ'ke, hvad han vil:
at gud er død — at Gud er til,
når blot han bærer kjolen,
så danser nådesolen
i takt til orgelspil.
3. Vi Folkekirken takker,
fordi den ordner alt så godt,
så julen bli' så vakker
og bryllup fint og flot.
I døden får vi et par ord
om Gud, som er så god og stor;
vi lever i det lave,
men ses i Edens have,
hvor alle engle bor.

4. Vi Folkekirken roser
fordi man dér kan blive fri
for sjælenes myoser
hver søndag kl. 10.
Kom, bange sjæl, til kirkens barm,
og glem så længe verdens harm!
Enhver tør sig husvale
i disse stille sale
i fred for verdens larm.

5. Vi tror, og vi bekender,
at kirken lever kun abstrakt;
og uden ben og hænder
er den jo uden magt!
I kirken skal kun præ'kes ord
om synd og død — og nådebord.
De kristne står og strider
som enkeltindivider
mod syndens tidsel-flor.

6. Du danske Folkekirke!
dig lover, priser, takker vi
og roser højt dit virke
hver søndag kl. 10.
I Danmark går jo alt så godt,
og levestofen er så flot;
socialkontoret klarer
vor næstes nød og farer.
Hurra, her går det godt,
HURRA!

Sten Erik Løvgreen

FORHOLDET MELLEM FOLKEKIRKEN OG IM

I januar 1987 henvendte redaktøren af *Re-formatio* sig til *Indre Mission* og bad om en artikel til bladet om forholdet mellem *Indre Mission* og Kirken. I marts 1987 sendte Erik Bang redaktøren følgende artikel, og jeg beklager, at den først bringes nu.

A. Forholdet mellem embeder og nådegaver.

1. Nådegaverne

NÅDEGAVE (charisma) kan af Paulus anvendes i *vid betydning* om frelsen som sådan (Rom. 5,15; 6,23) – men oftest sker det i en mere *snæver og specifik betydning* om de forskellige funktioner i kirken, som Ånden virker i de troende (1.Kor. 12,4.7.8 ff; Rom. 12,6-8).

Ved at bruge den vide betydning understreger Paulus, at nådegaver kun kan findes, hvor den egentlige nådegave: frelsen i Kristus, findes. Men i snæver betydning betegner ordet charisma *Åndens udrustning til tjeneste*.

Nådegaverne forbindes imidlertid først og fremmest med *nåden* (Rom. 12,6; 1.Kor. 1,4.7): En nådegave er en konkretisering af Guds nåde. I Korinth så man de »åndelige gaver« (pneumatikon, en betegnelse Paulus undgår at bruge) som belønning for en særlig fromhed; men Paulus understreger i stedet, at nådegaverne er *nåde*: en gratis gave til dem, som ikke er det værd. Det er syndere, Gud giver sin gave.

Nådegaverne skal have en *tjenende funktion* i menigheden, derfor kan de også kaldes tjenester (diakoniai, 1.Kor. 12,5). Nådegaver er ikke en bestemt evne, men primært en *tjeneste*, givet af Guds nåde og formidlet ved Åndens kraft.

En nådegave kan således defineres som: *En tjeneste med basis i Guds nåde, som er gjort virksom i Åndens kraft og som sigter på menighedens opbyggelse*.

Det er væsentligt at betone opbyggelsesaspektet (Rom. 14,18-19; 1.Kor. 4,3.

5; 12,26; Efes. 4,12,16,29). Hver enkelt nådegave sigter på den samlede menigheds opbyggelse – og det betyder, at enhver i menigheden har et ansvar for dette.

Det er ligeledes opbyggelsesaspektet, der skal bestemme nådegavernes brug. Hvor en nådegave er blevet til et »åndeligt statussymbol«, korrigerer Paulus og binder den til at tjene opbyggelsesaspektet (1.Kor. 14,12). Alle nådegaverne er vigtige og nødvendige for at Kristi legeme kan opbygges (1.Kor. 12,15,21), alligevel indfører Paulus en vis »rangorden«, der er bestemt af hvilken værdi nådegaven har for den fælles opbyggelse: forkyndelsens gave (profetien) er langt vigtigere for opbyggelsen end tungetalen (1.Kor. 12,8.28; Rom. 12,6).

I 1.Kor. 12,11 og 7,7 understreger Paulus, at enhver i menigheden har en nådegave, fordi de alle er lemmer på Kristi legeme. De har alle fået del i Guds nåde, ligesom de alle er døbt med den Ånd, som virker i gaverne.

Nådegaverne er således udtryk for at de troende er lemmer på Kristi legeme, hvor enhver har sin særlige tjeneste. I denne mangfoldighed af tjenester/nådegaver er Kristus det sammenføje princip. Han er hovedet for legemet. *Nådegaverne er funktioner af kirken som Kristi legeme*. Igennem disse gaver virker den hellige Ånd, så hver enkelt lem på legemet tjener i kærlighed til menighedens opbyggelse..

2. Forholdet mellem embeder og nådegaver

Der er ikke i NT nogen modsætning mellem embeder og nådegaver. Tværtimod er begge »grupper« nødvendige funktioner på Kristi legeme. Også embeder kan omtales som en nådegave.

Både embeder og nådegaver er Guds/Kristi/Åndens gaver til hele menigheden, og de sigter alle på menighedens opbyggelse.

Forskellen er, at embedet er en *varig*,

ordnet og anerkendt tjeneste, der er begrundet i *et særligt kald* fra Gud og menigheden og dermed *en særlig autoritet og et særligt ansvar*. Mens nådegaverne er en funktion af kirken som Kristi legeme, er *embedet en funktion af Kristus som kirkens hoved*.

Forholdet mellem embedet og nådegaverne er således parallelt med forholdet mellem Kristus og kirken, mellem hoved og krop (og lig med forholdet mellem mand og kvinde).

Efes. 4,11 ff. understreger således at embederne (apostle, evangelister, hyrder og lærere) har et særligt ansvar/ et særligt kald at varetage i forbindelse med menighedens opbyggelse: embedet skal berede de hellige, d.v.s. ordne og inspirere de forskellige tjenestegerninger (ergon diakoniai) så de bedst tjener menighedens opbyggelse.

Menighedens vækst er en frugt af Guds kraft (1.Kor. 3,7). Og her er det embedets kald/ansvar som Guds medarbejder (1.Kor. 3,9), at være den, der har ansvaret for (architextos, 1.Kor. 3,10) menighedens grundlæggelse og opbyggelse.

Som en funktion af Kristus som kirkens hoved har embedet derfor en særlig autoritet, et særligt ansvar og et særligt kald, som *nådegaverne må underordne sig* (ligesom kirken underordner sig Kristus og kvinden underordner sig manden, Efes. 5,24).

Og ligesom Kristus elsker kirken og gav sig selv hen for den, således skal embedet elske og give sig selv hen for at tjene nådegaverne/lemmerne (ligesom manden skal elske sin hustru som Kristus, Efes. 5,25).

Hvor dette sker, opbygges legemet, vokser i Kristi fylde og bliver eet med Kristus.

Denne underordnings-struktur i kirken (kefalæ-strukturen): Gud-Kristus-embedet-nådegaverne afspejler den tilsvarende struktur, som findes i Guds skaberorden: Gud-Kristus-mand-kvinde (1.Kor. 11,3). Paulus fastholder denne kefalæ-struktur både i skabelsen og i

kirken, men understreger også, at i forholdet til Faderen er der ingen forskel, hverken i skabelsen (1.Kor. 11,12) eller i kirken (Gal. 3,28).

3. Kvindens tjeneste i menigheden

På denne baggrund kan der også antydes nogle principper for kvindens tjeneste i menigheden, når kefalæ-strukturen skal fastholdes: Den grundlæggende skaberordning ophæves ikke af evangeliet. Kefalæ-strukturen (Gud-Kristus-mand-kvinde) fremstilles i NT som en varig ordning (den er »paradosis«, 1.Kor. 11,2-3) af forpligtende karakter også i kirken, således at kvinden her skal være underordnet manden, ligesom Sønnen er underordnet Faderen.

Denne kefalæ-struktur må indebære, at en kvinde *ikke* kan indtage hyrde- og lærerembedet i kirken (fordi dette – i forlængelse af apostolatet – har det overordnede ansvar for menigheden; men en kvinde kan godt udøve andre forkyndende, undervisende og diakonale tjenester/embeder (f.eks. som indremissionær), så længe disse er underordnet hyrde- og lærerembedet.

B. Forholdet mellem Folkekirken og Indre Mission

1. Forholdet til kirkens præsteembede

Der findes een, hellig almindelig kirke på jorden, som består af alle sandt troende. Denne kirke er Kristi kirke. Den er skjult, kun Gud kender hjerterne, men den findes hvor evangeliet læres rent og sakramenterne forvaltes ret (CA 7 og 8).

Samtidig er Kristi kirke *kendelig*: (Luthers 7 kirke-kendetegn)

Den kendes på
at Guds Ord forkyndes ret og efterleves
at dåben bruges ret og tros ret
at nadveren gives ret og tros ret
at nøgлемagten udøves både offentligt og privat (skriftemålet)
at kirken kalder og indvier til Ordets tjeneste

at der lyder bøn og lovsang
at korset bæres

I denne Kristi kirke må ingen lære offentligt eller forvalte sakramenterne uden at være retteligt kaldet (CA 14, rite vocatus) til Ordets embede. Dette embede er en frelseshistorisk nødvendighed indstiftet af Gud, for at vi skal nå til tro (CA 5) på: at vi tages til nåde og at synderne tilgives for Kristi skyld (CA 4).

Ved dåben indlemmes vi i Kristi kirke, konkret i skikkelse af den danske folkekirke. Som lemmer på Kristi legeme er vi forpligtede på Kristi befalinger til sin kirke, også hvad angår dens ordning («Kristi ordinans»), f.eks. at ingen må lære offentligt uden at være retteligt kaldet.

Som medlemmer af Folkekirken er vi endvidere forpligtede på denne kirkes praktiske udformning af Kristi befaling («Kongens ordinans»), f.eks.: »Ethvert medlem af folkekirken har sin præst i sognemenigheden på det sted, hvor man bor, medmindre han ... har tilsluttet sig en anden folkekirkelig menighed» (Lov om kirkers brug m.v. § 17).

Det betyder konkret, at den lokale sognepræst er hyrde og lærer for medlemmerne i hans menighed – og at medlemmerne har pligt til at anerkende og bruge ham som sådan (både efter Kristi og Kongens ordinans). Hvis han efter nøje prøvelse viser sig at være »lejesvend» og ikke en ret hyrde, skal menigheden afsætte præsten og kalde en anden mand til dette embede.

Hvis menigheden ikke lever i lydighed mod Kristi befaling, har præsten pligt til at formane, tugte og bruge nøglemagten for at lede menigheden til lydighed mod Kristus.

»Vor Herre har nu engang indsat præsteembedet som et aldeles nødvendigt embede i sin kirke, og hans kirkes opbyggelse og fuldendelse kan ikke ske, og skal ikke ske, uden dette embede; det er vor Herres engang for alle bestemt udtalte vilje og ordning.» (Vilhelm Beck, 1869, Holt p. 421)

2. Indre Missions gerning i folkekirken

»Foreningen tilslutter sig hjerteligt til

den hellige almindelige kirke og dens lutherske afdeling i landet; anerkender dennes kirkelige embede, og, langt fra at forrykke sammes orden, anser den indre missions gerning som evangelistens (Ef. 4,11), der bærer det glade budskab til dem, der indenfor kirkens grænser endnu hensidde i dødens skygge». Således fastlægges i referatet fra mødet i Stenlille, 13. september 1861, Indre Missions gerning. IM ønsker ikke at forrykke kirkens orden (Kongens Ordinans), men vil tværtimod anerkende denne og samarbejde med præsteembedet: »Den indre missions opgave er derfor ved ordets forkyndelse at arbejde sammen med kirkens lærestand til »Kristi legems opbyggelse, at det må nå til mands modenhed, til ham, som er hovedet, Kristus» (Ef. 4).

»Foreningen søger at fremme dette mål ved evangelister eller missionærer, hvem den Helligånd umiddelbart kalder og udruster med sine gaver til ordets forkyndelse.»

Bestyrelsen, hvori mindst en af folkekirkens præster bør have sæde, prøver evangelisterne, og forpligter sig til ikke at vedkende sig eller understøtte andre missionærer end dem, den skønner at have gavn og kald dertil af Herren, og som, foruden at have godt lov af den levende menighed, besidde god indsigt i skriften og den lutherske lære samt agte dennes ordning. Skulle mænd med den kirkelige vielse (ordination) tilbyde den indre mission sin tjeneste, eller teologiske kandidater kunne erholde den kirkelige vielse til evangelistembedet, anser foreningen dette for ønskeligt; men må dog bestemt forbeholde sakramenternes forvaltning for det egentlige hyrdeembede, hvorunder samme ene henhører.

Den indre mission vil nærmest have sit blik henvendt på de landets egne, hvor åndelig sløvhed og ligegyldighed vitterligt herske og trangen mest giver sig til kende, og dens bestræbelse derhos være såvidt sådant lader sig gøre, at samarbejde med den beskikkede lærestand» (Holt p. 189-90).

Det er tydeligt, at IM ikke ønsker at

bryde med kirkens orden (Kongens ordinans) – samtidig ønsker man *selv at kalde og prøve* evangelister/missionærer, selv om dette ikke kunne rummes inden for kirkens orden: »Det stred mod den folkekirkelige orden, at en privat forsamling udsendte prædikanter til at virke overalt i landet, på tværs af alle gamle sognegrænser. Ja, det gjorde vel også forholdet endnu mere mistænkeligt, at det netop var folkekirkelige præster, som stod i spidsen for dette foretagende. Dertil havde de ingen kirkelig bemyndigelse» (Paul Holt, p. 419).

3. Indremissionærens stilling

»Når C.F. Rønne skal definere, hvad en missionær er, så foretrækker han at bruge betegnelsen »evangelist», og det med en henvisning til Efeserbrevet, der regner evangelistembedet for et af kirkens embeder, som blev givet den af Herren.

Med andre ord: C.F. Rønne begrundet missionærembedet netop som et kirkeligt embede ved siden af hyrde- og lærerembedet, men altså ikke at forveksle med dette, men med forpligtelse for evangelisten til at samarbejde med hyrdeembedet, hvor dette er muligt. Derfor falder evangelistens (indre missions) gerning inden for kirkens (eller som det hedder i protokollen fra Stenlillemødet: folkekirkens) grænser. (J. Glenthøj, IX-ØYC 3-79, p. 7).

Indremissionærer kan ikke betragtes blot som et udtryk for nådegavernes frie løb, deres virksomhed kan ikke rummes inden for tanken om det almindelige præstedømme. Helt fra begyndelsen har indremissionærer været betragtet som evangelister, de har et af kirkens embeder, men ikke hyrde- og lærerembedet.

Problemet er her *kaldsretten*. Ifølge kirkens orden (Kongens ordinans) skal man for at være »retteligt kaldet» (rite vocatus) være anerkendt af biskoppen. En »privat forening» (Indre Mission) kan ikke på eget initiativ udsende evangelister.

4. Indre Missions kirkelige legitimitet

Det var dette problem, som fandt sin løsning i forbindelse med afslutningen på »den thyske krig». (To kolportører virkede i Thy uden samarbejde med præsterne, hvilket gav anledning til en klage fra samtlige præster i Hundborg og Hillerslev herreder). I den forbindelse blev der foreslået en »Ordning af Lægprædikantvirksomheden med Bispeeksamen, biskoppeligt Duelighedsbevis til forevisning hos Sognepræsten og Indordning under enhver Præsts Tilsyn og Vejledning, kort sagt, at hele Virksomheden »underordnes Kirkens Kontrol». (Blauenfeldt p. 186).

Vilhelm Beck afviser kravet om bispeeksamen og ser det som afgørende, at IM »i fuld virkelighed beholder sin frie stilling». Samtidig ønsker man ikke at bryde kirkens orden.

Afslutningen på striden bliver: »At Indre-Missionæren skal være pligtig til at møde hos Sognets Præst og forsøge at aftale sin Virksomhed i Sognet med ham, og at enhver Indre-Missionær skal have en tilsynshavende Præst.» – Grundlaget fra Stenlille fastholdes, og samtidig udpeges en »provst» for indremissionærerne til at være deres »nærmeste Foresatte og Mellemmand mellem dem og Bestyrelsen» (Blauenfeldt p. 190). Desuden vælges på sommermødet i Odense 1881 seks nye præster til bestyrelsen. »Denne talrige Bestyrelse i Forening med de 52 Præster, som Landet rundt har overtaget det Hverv at være Mellemmand mellem Bestyrelsen og vore Udsendinge, må vel være tilstrækkelig Garanti for, at den Indre Mission er en kirkelig Forening» (IMT 1882, Blauenfeldt p. 191).

Den 29. september 1886 giver kirkerådet IM sin »kirkelige legitimitet», idet IM får lov at fortsætte som »en fri institution som hidtil», såfremt følgende punkter opfyldes: at halvdelen af bestyrelsens medlemmer, deriblandt formanden, er præster i folkekirken – at det meddeles biskopperne hvilke indremissionærer, der virker i stiftet, og hvilken

præst, der er provst for disse – at indremissionærerne ikke må holde forsamlinger efter offentlig indbydelse uden sognepræstens tilladelse – at indremissionærerne ikke må udtale sig polemisk og nedsættende mod kirkens præster – at kirkerådet hver år får beretning om missionens virksomhed.

Den 11. november 1886 svarer IMs bestyrelse »at vi med beredvillighed gå ind på de deri indeholdte anmodninger, som alle skulle blive opfyldte», (citaterne er fra Holdt, p. 456-57).

Vilhelm Beck skriver i sin beretning for året 1886: »I året 1886 er IM fremdeles kommen i et nærmere forhold til Danmarks biskopper uden derved at miste noget af sin frie stilling, ... Og det er værd at være glad over, at *IM nu står som en af Danmarks biskopper anerkendt fri virksomhed...*» (Holdt, p. 457, min fremhævelse). Hermed har Indre Mission i følge kirkens orden (Kongens ordinans) ret til at kalde og udsende missionærer i kirkens evangelistembede. (I forbindelse med den nye lov om kirkers brug m.v. af 1903 blev bestemmelserne om, at forsamlinger ikke må holdes uden sognepræstens tilladelse og at

indremissionærer ikke må udtale sig polemisk mod præsterne *slettet* – dette ændrer imidlertid ikke den kirkelige anerkendelse – se hertil Holdt, p. 465).

Det synspunkt, som ligger til grund for den kirkelige anerkendelse må være, at det er *præster* (i bestyrelsen samt missionærprovsterne), der kalder, prøver og udsender indremissionærerne og udøver tilsyn med disse (jvf. nuværende loves § 10) – og at disse har pligt til at søge samarbejde med *sognets præst* i deres virksomhed.

Det må således være altafgørende for IMs fortsatte kirkelige legitimitet, at disse forhold bevares.

Men det må også være klart, at IM hermed er en *fri og kirkelig bevægelse med anerkendt kaldsret* til evangelistembedet og med frihed til »på evangelisk-luthersk grund og så vidt muligt i forbindelse med folkekirkens præster at virke til troslivets vækkelse og de troendes sammenslutning i de helliges samfund» (§ 1) – og at dette er i fuld overensstemmelse med både Kristi og Kongens ordinans.

Erik Bang, cand. theol.

NOGLE LUTHERSKE TANKER OM GUDS MODER

NÅR talen er om Maria, Jesu moder, ved enhver, at der er stor forskel på vor kirkes holdning og den romersk-katholske kirkes. Faktisk synes det ofte, som om vor kirke udelukkende udtaler sig om hende i modsætning til Rom.

Den romersk-katholske kirke lærer, at Maria, Guds moder, er født uden synd, fødte Jesus og dog forblev jomfru,

blev optaget til Himmelen og nu sidder der som vor talsmand hos Kristus.

Og vor kirke lærer... ja, faktisk taler vi i vor kirke yderst sjældent om Maria; derfor synes det nok for mange at være uklart, hvad der er luthersk lære om Maria. Siger vor kirkes bekendelse noget? Kan vi og bør vi ganske ignorere Maria?

Jomfrufødsel og forsoning.

Dertil siger vor kirkes bekendelse nej. Allerede i den Apostoliske trosbekendelse nævnes det, at Jesus Kristus er »Guds Enbårne Søn, vor Herré, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria...»

Og i den Nikænsk-konstantinopolitanske Trosbekendelse hedder det, at Jesus er »Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra Himlene og blev kød ved Helligånden af Jomfru Maria og blev menneske».

Og frem for alt gør den Athanasianske Trosbekendelse sagen klar: Jesus er »Gud, født af Faderens væsen før tidens begyndelse, og menneske, født af moderens væsen i tiden.»

Vi ser heraf, at Maria som Jesu moder har »del» i dette, at Han har to naturer, en guddommelig og en menneskelig: den menneskelige har Han fra moderen. Det vil altså sige, at Mariologien (læren om Maria) er tæt forbundet med Kristologien (læren om Kristus).

Dette er de oldkirkelige bekendelsers lære, og det vil sige den fælleskristne! Da det nu altså er påvist, at den, der fornægter jomfrufødslen, dermed stiller sig selv uden for den kristne tro, lad os så se på, hvorledes vor særlige lutherske bekendelse forholder sig til dette. Distancerer den sig eller tager den forbehold? Absolut ikke! Det hedder i den Augsburgske bekendelse, at »Guds Søn har påtaget Sig menneskelig natur i den salige Jomfru Marias skød». Altså også her betragtes jomfrufødslen som en vigtig del af læren om Guds menneskevordelse. Luther bekræfter i den Lille Katekismus: »Jesus Kristus (er) sand Gud, født af Faderen i evighed, og tillige sandt menneske, født af Jomfru Maria». Man kan måske undre sig over, hvorfor Gud i stedet for at lade Frelseren være et menneske, der er blevet til på normal vis, selv kommer og lader sig føde af en Jomfru. Svaret herpå gives i den Augsburgske Bekendelse: »Efter Adams fald fødtes alle mennesker, som er forplantet

på naturlig vis, med synd d.v.s. uden frygt for Gud og uden tillid til Gud».

Et menneske, født med synd, kan ikke være Frelser for alle, som tror, han kan end ikke frelse sig selv; som det hedder i Psalme 49,8-9: »Visselig, ingen kan købe sig fri og give Gud en løsesum – prisen for hans sjæl blev for høj, for evigt måtte han opgive det». En Frelser, som selv var besmittet af synden kunne ikke bære straffen for din og min synd – kun for sin egen. Derfor måtte Gud selv komme og lade sig føde »uden synd, af Helligånden og Jomfru Maria», som det hedder i Luthers Store Katekismus (som ganske vist ikke hører til blandt vor kirkes bekendelsesskrifter, men dog kan opfattes som et fingerpeg om, hvad luthersk lære er!). Men hvorfor stiger Gud ikke direkte ned, hvorfor bliver Han menneske? Fordi det kun er som menneske, Jesus kan bære menneskehedens straf. Inkarnationen, Guds menneskevordelse, ved undfangelse ved Helligånden og fødsel af Jomfru Maria er altså nødvendig for frelsen. Det er også kun som den, der er blevet menneske, Jesus kan være den ypperstepræst, der omtales i Hebræerbrevet 4,15: »... ikke en ypperstepræst, som ikke kan have medlidenhed med vore skrøbeligheder, men en, som har været fristet i alle ting ligesom vi, dog uden synd». Altså, også i den evangelisk-lutherske danske folkekirke er Mariologi og Kristologi tæt forbundet, og Maria altså alt andet end ligegyldig.

Mariæ Renhed.

»Maria hun var en jomfru ren ...» hedder det i en gammel Mariavise, oversat af lutheraneren Thomisson. Også de Schmal-kaldiske artikler (som ikke er forpligtende for os i den danske folkekirke men for vore søsterkirker i bl.a. Sverige og Tyskland) omtaler Maria som den »rene, hellige Jomfru Maria». Men hvad vil det sige, at Maria er »ren», udover dette, at hun var jomfru, da hun fødte Kristus?

Den romersk-katholske kirke lærer, at Maria var født uden synd. Hverken i

vor kirkes bekendelse eller i Konkordiebogen (samlingen af vore søsterkirkers bekendelser) findes der antydning af en sådan lære. Selv hævdede Luther længe Mariæ ubesmittede undfangelse (d.v.s. at Maria var født uden synd), men i Kirkepostillen af 1527 skriver han, at »Skriften tier her, så enhver får tænke, hvad han vil». Vi ved også, at han kritiserede papisterne for ved deres dyrkelse af Maria at negligere hendes egne ord om sig selv som Herrens ringe tjenerinde (Luk. 1,48). Umiddelbart synes læren om Mariæ ubesmittede undfangelse at være et forsøg på at komme uden om det forargelige i, at Guds Søn bliver født af en almindelig kvinde, et almindeligt menneske. Det er forståeligt, for tanken er paradoks; men vi skal ikke fly forargelsen (»Guds dårskab») men tage den til os, som den gives os.

Det hører også til romersk-katholsk lære om Jomfru Maria, at hun hele livet vedblev at være jomfru. Det siger vor kirkes bekendelse intet om. Dog hedder det i Solida Declaratio, endnu et skrift, som er forpligtende lære i vore søsterkirker, at Jesus er »... født af en jomfru uden at skade hendes jomfrudom ... Hun er derfor i sandhed Guds moder og alligevel vedblevet at være jomfru». Det siges her, at Maria stadig var jomfru efter Jesu fødsel. På grundsproget står verbet »vedblevet» (mansit) i perfektum. Det er med andre ord ikke sikkert, at der her tales om, at Maria vedblev at være i jomfrustand.

Luther selv var ikke i tvivl: Maria var jomfru til sine dages ende, og de »brødre», der omtales i det Nye Testamente var fætre eller halvbrødre. Theologen Helvidus, der i sin tid havde anfægtet Mariæ fortsatte jomfrudom fik af Luthers titlen »en nar».

Det falder dog svært at finde noget anstødeligt i, at Maria senere skulle have fået børn, udover forargelsen over, at Guds Søn skulle lade sig føde af en almindelig kvinde. Ja, og så en græsk præget (d.v.s. ikke egentlig kristelig) opfattelse af det seksuelle som noget urent.

Mariæ Optagelse i Himmelen.

Den romersk-katholske kirke lærer også, at Maria ikke døde, men blev optaget direkte i Himmelen. Om dette siger hverken folkekirkens bekendelse, Konkordiebogen eller Skriften noget som helst. Der er heller ingen afvisning af tanken; men her bør man huske, at læren om Mariæ optagelse i Himmelen som dogme er ganske nyt og altså næppe har været særlig aktuelt på reformationstiden.

Maria som Talsmand hos Kristus.

En væsentlig tanke i romersk-katholsk tankegang er den, at Maria på den troendes bøn går i forbøn for ham hos Kristus. »Hellige Maria, bed for os syndere, nu og i vor dødstime», beder katolikken i sit »Ave Maria». Også i Michelangelos berømte dommedagsfrise ser man Maria gå i forbøn for syndere overfor den strengt dømmende Kristus.

Hertil siger den Augsburgske Bekendelse i sin artikel om helgendyrkelse, at »Skriften lærer os ikke at påkalde de hellige eller bede dem om noget, thi den placerer Kristus alene som midler, nådestol, ypperstepræst og forbeder for os». Ud fra reformationens formalprincip »Sola Scriptura» (»Skriften Alene») må tanken om Maria som talsmand altså afvises.

Melanchton skriver i Apologien til den Augsburgske Bekendelse, at Maria ved at blive påkaldt som talsmand har fået den plads, der rettelig tilkommer Kristus alene. I det hele taget kaldes anrørelse af helgener adskillige steder i Konkordiebogen misbrug, afgudsdyrkelse og andre tilsvarende ting. Eksempelvis i den Store Katekismus, Apologien til den Augsburgske Bekendelse og de Schmalkaldiske Artikler.

Selvom Skriften ifølge den Augsburgske Bekendelse placerer Kristus alene som vor forbeder, hedder det i Apologien: »Vi medgiver også, at de hellige i Himmelen beder for den universelle Kirke i sin almindelighed, ligesom de også bad for Kirken, mens de levede — selv-

om der ikke findes vidnesbyrd i Skriften om, at de døde beder». Dette er mildest talt en underlig formulering. Hvis der ikke findes vidnesbyrd i Skriften om, at de døde beder, hvorfra får så Melanchton tanken, hvis man stadig husker princippet om »Sola Scriptura»? Også i de Schmalkaldiske Artikler hedder det, at de hellige i Himmelen »måske» beder for Kirken, men at deraf ikke følger, at vi skal påkalde dem. Melanchton skriver også videre i Apologien: »Men når der fra Skriften hverken kan frembringes et bud, et løfte eller et eksempel om påkaldelse af de hellige, følger det, at samvittigheden aldrig kan have nogen sikkerhed i denne påkaldelse». Lad os da blot konkludere, at bekendelsen afviser påkaldelse af helgener og er uklar i spørgsmålet om de afdøde helliges forbøn for Kirken, ligesom i øvrigt både bekendelsen og Skriften er uklar m.h.t. hvad de døde foretager sig, mens de venter på opstandelsen.

Men Hvad Så?

Hvis Maria ikke er vor talsmand hos Kristus, hvad skal vi så med hende? Skal vi blot konstatere, at Jesus blev født af en jomfru, og i øvrigt glemme alt om hende? Har hun noget videre at sige os?

Absolut. I artiklen om helgendyrkelse hedder det i den Augsburgske Bekendelse, at »Ihukommelse af de hellige kan finde sted offentligt, for at vi, enhver i sit kald, kan efterligne deres tro og gode gerninger». Og Melanchton siger i Apologien (der altså ikke er forpligtende for os, men alligevel et fingerpeg om, hvad der er luthersk teologi); at man bør ære de hellige på 3 måder: for det første ved at takke Gud for det, Han har gjort gennem de hellige. For det andet ved at lade deres oplevelser styrke og opmuntre os i troen (f.eks. ved at lade dette, at Peter blev taget til nåde efter sin fornægtelse være os et tegn på nådens uendelige rigdom). Og for det tredje ved at efterligne de helliges tro og gerninger.

Det er altså i god luthersk ånd, at vor kirke ihukommer Guds moder i kirkeå-

ret og i sine salmer. Det er nemlig kun ret og rimeligt, at vi: 1) Takker Gud for, at Han lod sig føde af Jomfru Maria for at frelse os. 2) Af det store hverv, Gud gav en ganske almindelig kvinde, lærer, at Gud også vil bruge os små og almindelige mennesker til Sit store værk. 3) Lader Maria tjene os til eksempel.

Hvorved kan Maria da tjene os til eksempel? Ved sin lydighed, dette, at hun, selvom hun skælver for opgaven, bøjer sig for Guds kald. Og ved sin trofasthed dette, at hun fulgte Jesus til det sidste. Og endelig, hvad der er nok så væsentligt i disse tider, at hun opfylder sin tjeneste for Gud i moderkaldet, altså, at en kvinde og moder netop ved at være kvinde og moder kan fuldføre en endog yderst værdig og værdifuld tjeneste for Gud.

En særlig hyldest til Maria har allerede tidligt ligget i, at hun er blevet gjort til et billede på kirken, som lydig og trofast i lidelsen og som de troendes beskyttende moderfavn.

For eksempel skriver Grundtvig:

*Derfor kvindehertet ømt,
Som på Gud mon bie,
Vorde skal på jord berømt
Hartad som Marie,
Og med hendes dronningenavn
Tage skal de små i favn
Kirken alle dage.*

Jeg vil også slutte med et vers af Grundtvig om Maria og Kirken som et for mig at se sundt luthersk standpunkt mellem den romersk-katholske Mariadyrkelse og den vulgærprotestantiske Mariaforagt, der grunder sig på den aldeles ulutherske tanke, at ingen person, intet embede, ingen handling, etc. er noget »særlig helligt»:

*Hånlige er vantros ord
Om den fagre kvinde.
Overtro deraf på jord
Skaber en gudinde.
Troen bæ'r tålmodig spot,
Trøster sig ved nådens Drot,
Er den store Moder.*

Jais H. Tinglund
Stud. theol., Århus

LÆST

Don W. Basham: Led os ikke i fristelse. Fås hos bogforlaget IHS, Ericavej 163, 2820 Gentofte.

DET er en mærkelig verden, man som dansk luthersk præst får indblik i ved at læse denne bog. Forfatteren er en amerikansk præst, der har skrevet flere bøger, hvoraf denne især handler om præster og forkyndere, der begår grove synder som f.eks. ægteskabsbrud, men også om ledere i menigheden, der lyver, bagtaler, fører krig med andre. Bogens undertitel lyder: »Kampen imod umoral blandt kristne ledere». I Folkekirken i dag kender vi desværre også til den slags; men vi har svært ved at forestille os sådanne fænomener indenfor vækkelseskredse. Men med bogens »karismatiske» sprogbrug sker den slags sandelig også for store »af Gud velsignede» prædikanter, der har alle mulige »nådegaver» til at gøre tegn og undere; midt i alt dette kan de høre af hjertens lyst! Danske præster, der har »samlevet» eller »elsket», omtaler sig i hvert fald aldrig som særligt hellige, omvendte eller døbt af Helligånden, og det hjælper da på det.

Bogens beretninger har chokeret mig temmelig meget, selv om jeg da godt ved, at også troende kan falde i »grov» synd, og at der også er tilgivelse for den slags. Det, vi kender indenfor troende kredse, er vel snarere synder som undertiden næsten sygelig forfølgelse — eller en magtsyge, der altid bevirker strid og splittelse i menigheden.

Efter min erfaring er det oftest såkaldte »modepræster», spolerede af menneskers forgudelse, der udsættes for disse fristelser. Dyrkelse af personer, der synes at have åndelig succes, er vist mere udbredt i Amerika under frikirkelige forhold — og hos os netop i det, vi kalder »frikirkelige kredse». Her dukker der jo atter og atter nye navne op, som ifølge visse blade skulle være redskaber for store vækkelser, som vi desværre aldrig

ser spor af, når det kommer til stykket. Jeg kommer i tanker om en sådan dansk vækkelsesprædikant, hvis smukke portræt kunne ses i mange hjem. Han sagde netop om sig selv, at »han havde Helligånden», og så er der jo ikke meget at stille op for os andre end vente og se. Han er — helt i overensstemmelse med denne bog — forlængst »grebet i hor».

Trods visse for en dansk præst vanskeligt forståelige ting, er bogen værd at læse. Ofte forekommer den bibelske begrundelse korrekt, ja den er så grundig, at forfatteren fastslår, at kvinder kan have mange velsignelsesrige tjenester i menigheden; men de kan efter Skriften ikke være ledere! Det er modigt, at forfatteren tør gribe om nælden, hvor den brænder værst i disse år: de seksuelle fristelser påført gennem tidsåndens utroligt stærke magtmidler.

Bogen er oversat til et udmærket dansk af Villy Heilskov Jacobsen med — vel særlig theologisk — bistand af sognepræst Bent Feldbæk, Snedsted.

Poul Ulsdal

I Præsteforeningens Blad 1988/36 var der følgende anmeldelse af Ole Skjerbæk Madsens bog. Med tilladelse fra redaktøren af bladet bringes den her i sin fulde længde. Red.

Ole Skjerbæk Madsen: Tjenester og Nådegaver. En debatbog om at være menighed, om de troendes almindelige præstedømme og om det kirkelige embede. Reformatio's Forlag 1988. Pris 126 kr. For medlemmer af FKF 84 kr. Fås ved henvendelse til Reformatio's Forlag, Ekspeditionen, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.

SOGNEPRÆSTEN i Bethlehems sogn på Nørrebro fremlægger i sin bog nogle tanker til overvejelse vedr. menighed, præstedømme og det kirkelige tilsyns-embede,

altsammen aktualiseret af den tilsyneladende evige diskussion om kvindelige præster. I forordet skriver han: »Kravet om kvindelige præster derimod ser høj-kirkeligheden som noget kirkeødelæggende, fordi det underbygger og viderefører kirkens klerikalisering». Dette synspunkt argumenteres der godt og spændende for i bogen. I det hele taget er det en meget dygtig og fin bog, som enhver kan have glæde af uanset hvor man befinder sig i det kirkelige landskab. Meget kort refereret er grundtanken den, at Skriften selvfølgelig er norm og vejledning, men intet steds i Skriften findes der en nedvurdering af kvindens plads i menigheden, tværtimod. Forfatteren gennemgår, hvordan ingen af de skriftsteder der har været anvendt imod kvindelige præster i grunden holder. Hvad forfatteren derimod finder i den samlede Skrift er en skabelsesorden, hvor det mandlige er det myndige og det kvindelige det receptive, det omsorgsfulde og det formidlende. Både det mandlige og det kvindelige er et udtryk for gudbilledligheden, og det kvindelige især et udtryk for alt det som kirken er. Derfor er forstanderembedet/nadverpræsideringen forbeholdt manden som repræsenterende den side af Guds væsen som er det myndige, det bydende, nadverforstanderen er Kristus-ikon. Dette er for Ole Skjerbæk Madsen den eneste begrænsning, og der er derfor brug for en betydelig embedsdifferentiering i lighed med det som fandtes i oldkirken, og hvor kvinderne havde en overordentlig fremtrædende rolle i alle aspekter af menighedens liv. Dette kalder han en karismatisk funderet menighedsforståelse i modsætning til den hierarkiske, der udvikles i kirkens historie og hvor der finder en klerikalisering sted. For, som han skriver (p. 117) alle de troende er præster, et kongeligt præsteskab, og de ikke-troende, verden er det lægfolk for hvis skyld kirken er kaldet.

Kvindens adgang til vor kirkes eneste embede er derfor en cementering af den klerikalisering der har fundet sted og

hvor præst og kirke er det samme. Som allerede nævnt er det en dygtig bog, og vi har alle godt af at få pillet ved vore holdninger. Det kan bogen hjælpe til. Jeg vil gerne citere fra Lone Fatums anmeldelse af bogen i dagbladet Politiken: »Skjerbæk Madsens ønske om debat er ægte, og hans modvilje imod kvindelige kolleger rummer en oprigtig bekymring, der gør ham spørgende, hvor andre blot er skrækkert fordømmende». — Hvad derimod kan fylde en med bekymring er forordets bemærkninger: »Samtalen ønskes med henblik på at finde en organisering af menighedslivet, som kan bestå, når der sker en adskillelse mellem bibel- og bekendelsestro menigheder og stats/folkekirken». Senere hedder det i samme forord: »Idag forekommer muligheden af en udskillelse af bibel- og bekendelsestro menigheder som en sandsynlig fremtid, ja det må ske indenfor det nærmeste 10-år, hvis ikke sandheden af det evangelium, som er os betroet, skal kompromitteres og nedskrives til blot at være en mening blandt meninger». Det er nu en barsk måde at indbyde til samtale om et vigtigt emne på, specielt hvis samtalepartnerne skal være de mange af os der stadig mener at folkekirken er et brugbart redskab for Guds kirke i Danmark. Hvordan afgør man i øvrigt hvilke menigheder der er bibel- og bekendelsestro? Er det menighedsrådet? Eller det skulle vel ikke være det enstrengede præsteembede der igen stikker hovedet frem?

Torben Schousboe Laursen

New Age — det falske paradis af Douglas R. Groothuis. Credo Forlag, Nørrevoldgade 23, 1., 1358 København K., 1988. 232 sider. Pris 225 kr. incl. moms.

HERMED vil jeg gerne anbefale bogen til Reformatio's læsere. Bogen er oversat til et meget smukt dansk, som det er en fornøjelse at læse, og så kommer den

med mange gode oplysninger om, hvordan folk tænker i vore dage, og hvilke religiøse konsekvenser det har. Bogen er en vældig god opfordring til os om at forblive i den kristne tro og i Kirken.

Knud Christensen

Brødremenighedens husandagtskalender 1989. Forlaget Savanne, Christiansfeld. 85 kr.

Brødremenighedens løsenbog 1989. Forlaget Savanne, Christiansfeld. 40 kr.

DISSE to årlige udgivelser vil jeg gerne anbefale. Blot det, at de udvalgte afsnit fra Bibelen aftrykkes på 38 forskellige sprog siger noget om det fællesskab, man dag-

lig vil være i. Dette gælder især Løsenbogen, hvis årgang nu er oppe på 259! Det specielt danske er andagtsstykkerne i Kalenderen; men bibelordene er de samme.

I en vis forstand er løsenbogen den bedste, fordi vi her har Bibelens ord alene (samst et dansk salmevers). Er der børn med i husandagten, er de korte opbyggelige stykker i Kalenderen velegnede. Men bedst vil det være, hvis man tager tid til også at læse det stykke af Bibelen, der er angivet i begge udgivelser fra Bibelselskabets fortløbende bibellæseplan.

Poul Ulsdal

RETRÆTE – EN GAVE FRA GUD

DET er en kunst at tie, når man gerne vil tale; og det er en kunst at tale, når man gerne vil tie.

– En retræte er en gave fra Gud – en gave med muligheder, som vi skal bruge af.

Det pointerede sognepræst Poul Exner, Albertslund, der ledede dette års retræte, der for første gang fandt sted på det romersk-katholske center Ømborgen nær Skanderborg og Ry. Det var i september fra en søndag eftermiddag til onsdag formiddag.

Men en gave, som man ikke kender indholdet af, kan man godt stå noget usikker overfor, indtil den bliver lukket op, og indholdets anvendelsesmuligheder er demonstreret. Fortrolighed med mulighederne er en god hjælp til at få udbytte af gavens indhold. Og retræte

hører nok ikke til de begreber, som der er størst fortrolighed med blandt folkekirkens medlemmer. Almindelige håndbøger yder ringe hjælp, hvis det kniber med på forhånd at få brudt båndet om gaven, for ordet forekommer simpelthen ikke i mange af de bøger, som de fleste kan tænkes at have til rådighed.

En retræte er udtryk for, at en gruppe mennesker trækker sig tilbage for i en periode i stilhed at samle sig om Gud. Når retræten er forbi, vender hver især tilbage til den hverdag, de kom fra. Men i stilheden kan der være sket noget, der giver nyt liv til dagene, der kommer. Ved selv at søge stilheden i et miljø, der er præget af gudstjenestefællesskab, har hver enkelt fået en særlig mulighed for at lade sig møde af Gud på den ene eller den anden måde. Hverdagens uro kan præge os, så vi ikke altid lægger mærke

til Guds nærvær.

Der er en mægtig frihed i denne form for gudstjenesteliv. Og den er nok værd at fremhæve. Almindeligvis vil en gruppe, der sammen søger at samle sig om et gudstjenestefællesskab nok være temmelig bundne af formen. Og da vi mennesker er så forskellige af gemyt, finder vi behag i vidt forskellige former. Det kommer der mange vidt forskellige grupperinger ud af. Men retrætens form er netop præget af, at kun rammerne er aldeles faste. Derfor er der god plads til, at den enkelte i stilheden kan finde sin egen form. Der er et tidsskema. Og så er der stilhed; stilhed afbrudt af et passende antal messer, tidebønner og ledede meditationer. Resten er op til den enkelte. Hver især må så afgøre med sig selv, hvordan formålet – at tage imod gaven fra Gud med de muligheder, som en retræte giver – bedst nås. Retrætelederen

står til rådighed, hvis der af den ene eller den anden grund er behov for samtale; han er ydende; deltagerne er nydende.

Der er selvfølgelig også det rent praktiske ved rammerne, der skal fungere. Ømborgen var et ideelt sted. Og maden havde sognepræst Knud Christensen, Frederikssund, påtaget sig at sørge for. Han fik god hjælp af Ingrid Andersen.

Vi var i alt 15 deltagere, 8 mænd og 7 kvinder.

Stilheden mangler vi ikke, for den har vi. Hvis vi engang savner den, skyldes det, at vi ikke har forstået at tage den til os. Al den larm, som omgiver os, forstyrrer os langt mindre end vi forstyrrer os selv. Den virkelige larm er et ekko af de ting, som vi har i os (Madeleine Delbrel).

Sven Hansen, Viskinge Præstegård

KALENDEREN

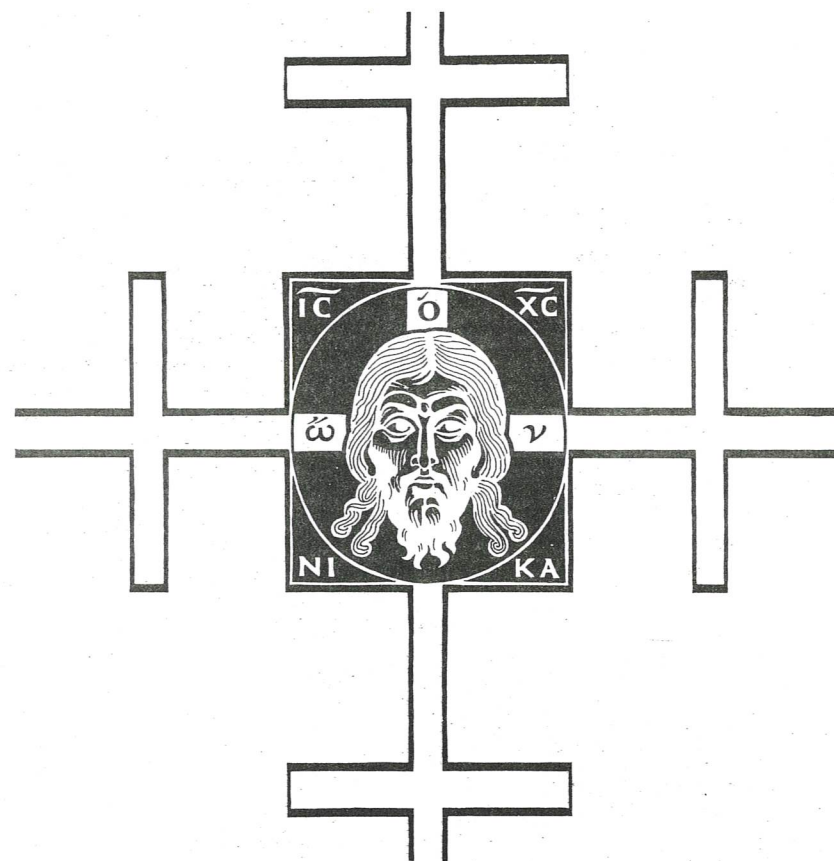
Menighedsfakultetet i Århus har bedt os meddele, at der fra 10.-13. januar 1989 er Teol.-kursus. Nærmere oplysning om program o.s.v. kan fås ved henvendelse til: Menighedsfakultetet, Katrinebjergvej 75, 8200 Århus N.

Retræte i Øm er planlagt fra den 24.-27. september 1989.

INDHOLDSOVERSIGT 1988

<i>Bang, Erik:</i> Forholdet mellem Folkekirken og IM	70
<i>Christensen, Knud:</i> Gran-stævne 1988 i Norge	26
<i>Christensen, Knud:</i> Læst: Douglas R. Groothuis: New Age — det falske paradis	79
<i>Exner, Poul:</i> Kristi Himmelfarts-prædiken 13/5 1988.	29
<i>Fog, Olav:</i> Kulturradikalismen har sejret sig til døde.	5
<i>Fog, Olav:</i> Hvi føder du børn og dog ej vover at nære dem?	31
<i>Fog, Olav:</i> Besættelse — advent — befrielse	65
<i>Flemestad, Roald:</i> Reformasjonen i 1537, »400-årsnatten» som teologisk byrde	52
<i>Fællesskabet Kirkelig Fornyelse:</i> Landskonvent 1988, 12.-14. maj, program	13
<i>Hansen, Bjørn:</i> Hvorfor blev jeg højkirkelig?	24
<i>Hansen, Sven:</i> Retræte — en gave fra Gud.	80
<i>Larsen, Aage:</i> Yoga — hinduisme	60
<i>Laursen, Torben Schousboe:</i> Læst: Ole Skjerbæk Madsen: Tjenester og nådegaver	78
<i>Lunn, Tage:</i> Kirkens Gud er Abrahams, Isaks og Jakobs Gud	57
<i>Løvgreen, Sten Erik:</i> Til Folkekirkens pris	69
<i>Mortensen, H. J. Thorsgaard:</i> Den russiske kirke i 1000 år	38
<i>Mortensen, H. J. Thorsgaard:</i> Læst: D. Konstantinov: »Stations of the Cross. The Russian-Orthodox Church 1970-1980».	67
<i>Nielsen, Johs. M.:</i> Håndstøbte vokslys	27
<i>Olsen, Arne Rodvelt:</i> Mennesket — gudsbillede og ormesæk.	11
<i>Olsen, Arne Rodvelt:</i> En korrektion	43
<i>Stolt, Jan:</i> Enkelt	30
<i>Tinglund, Jais H.:</i> Nogle lutherske tanker om Guds moder.	74

<i>Ulsdal, Poul:</i> Georges Bernanos — Kaj Munk — Graham Greene	7
<i>Ulsdal, Poul:</i> Kommentar: Skal Folkekirken have et kirkeråd?	37
<i>Ulsdal, Poul:</i> Kommentar: De milde og de hårde	51
<i>Ulsdal, Poul:</i> Læst: Don W. Basham: Led os ikke i fristelse.	78
<i>Ulsdal, Poul:</i> Læst: Brødremenighedens husandagtskalender 1989, Brødremenighedens løsenbog 1989.	80
<i>Wierød, Ole:</i> Prædiken — 5.s.e.trin., 2. tekstrække	46
<i>Østerby-Jørgensen, Peter:</i> Retræte på Ømborgen.	42



Svensk missale (titelblad)

RESERVERET POSTVÆSENET



RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst *Knud Christensen*,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 02 31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Sognepræst *Ole Skjerbæk Madsen*,
Åboulevard 18, 2.th., København V.
Pastor *Anders Studsgård*,
Havervad 7, 6780 Skærbæk.
Pastor *Poul Ulsdal*,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Sognepræst *Peter Østerby-Jørgensen*, Galtrup,
7950 Erslev Mors.

Ekspedition:

Bladet koster 60 kr. årligt i abonnement, – for
studerende 40 kr. årligt. Beløbet indbetales til
Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE v/Paul
Jenkins, Tornestykket 19, 2720 Vanløse.
Telefon 01 71 21 36 – Postgiro 208 81 42.



Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst *Olav Fog*,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 05 34 50 61.

Bestyrelse iøvrigt:

Sognepræst *Poul Exner*, kasserer,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Sygeplejerske *Anna C. B. Hansen*,
Solvangsvej 26, 8400 Ebeltøft.
Omsorgsassistent *Ruth Pilgaard*,
Åvænget 9, 4293 Dianalund.
Sognepræst *Peter Østerby-Jørgensen*, næstfor-
mand, Galtrup, 7950 Erslev Mors.
Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement på
Re-formatio. Ægtepar 190 kr. Studerende og
pensionister betaler 80 kr. for enkelt medlems-
skab. Pensionistægtepar 95 kr.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's forlag
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 05 34 50 61 – Postgiro 5 61 60 50.

Ekspedition og daglig ledelse:

Poul Ulsdal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Telefon 05 13 81 05.

INDHOLD – NR. 5 – DECEMBER 1988 – 31. ÅRGANG

<i>Olav Fog</i> : Besættelse - advent - befrielse	65
<i>H.J.Thorsgaard Mortensen</i> : D.Konstantinov: »Stations of the Cross. The Rus- sian-Orthodox Church 1970-1980»	67
<i>Sten Erik Løvgreen</i> : Til Folkekirken pris	69
<i>Erik Bang</i> : Forholdet mellem Folkekirken og IM	70
<i>Jais H. Tinglund</i> : Nogle lutherske tanker om Guds moder	74
<i>Poul Ulsdal</i> : Læst: Don W. Basham: Led os ikke i fristelse	78
<i>Torben Schousboe Laursen</i> : Læst: Ole Skjerbæk Madsen: Tjenester og nådegaver .	78
<i>Knud Christensen</i> : Læst: Douglas R. Groothuis: New Age – det falske paradisi .	79
<i>Poul Ulsdal</i> : Læst: Brødremenighedens husandagtkalender 1989. Brødremenig- hedens løsensbog 1989	80
<i>Sven Hansen</i> : Retræte – en gave fra Gud	80
Kalenderen	81